Fö 7

ON-baser (kap 4.2)

Def:

$e_1, \ldots, e_n$ är en ortonormerad bas (ON-bas)
om $e_i \cdot e_j = \begin{cases} 1 \text{ om } i=j \\ 0 \text{ om } i=j \end{cases}$

$\left(\begin{array}{l} \text{dvs } |e_2| (= e_2 \cdot e_1)^{\frac{1}{2}} = 1 \\ \text{och } e_2 \perp e_1 \text{ om } i \neq j \end{array} \right)$

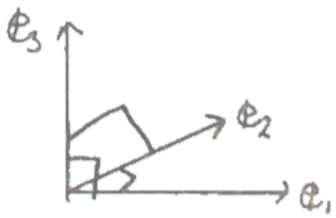

$n = 3$

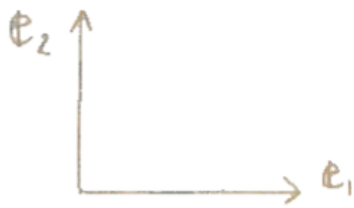

$n = 2$

Sats (sats 3, s. 70)

Om u och v har koordinater
$u = (u_1, \ldots, u_n)$ respektive
$v = (v_1, \ldots, v_n)$ i ON-basen
$e_1, \ldots, e_n$ så

$$u \cdot v = \sum_{i=1}^{n} u_i \cdot v_i$$

Ex: Låt e_1 och e_2 ON-bas i planet
Låt $u = (3, 3)$ och $v = (-5, 0)$
Beräkna $u \cdot v$!

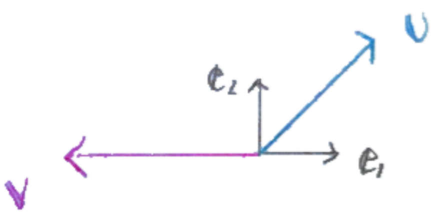

Metod 1: $(3,3)\cdot(-5,0) \overset{\substack{\text{sats}\\ \downarrow}}{=} 3(-5) + 3\cdot 0 = -15$

Metod 2: $|\mathbb{u}||\mathbb{v}|\cos\theta$

$|\mathbb{u}| =$ 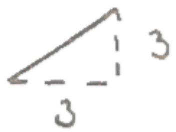

$\sqrt{3^2+3^2} = 3\sqrt{2}$

$|\mathbb{v}| = 5$

$\theta = 135^\circ = \frac{3\pi}{4}$

$\cos\theta = -\frac{1}{\sqrt{2}}$

$\Rightarrow 3\sqrt{2}\cdot 5\cdot\left(-\frac{1}{\sqrt{2}}\right) = -15$

Bevis sats

$n=2$:

$\mathbb{u}\cdot\mathbb{v} = (u_1 \mathbb{e}_1 + u_2\mathbb{e}_2)\cdot(v_1\mathbb{e}_1 + v_2\mathbb{e}_2) =$

$u_1v_1\underbrace{\mathbb{e}_1\cdot\mathbb{e}_1}_{1} + u_1v_2\underbrace{\mathbb{e}_1\cdot\mathbb{e}_2}_{0} + u_2v_1\underbrace{\mathbb{e}_2\cdot\mathbb{e}_1}_{0} + u_2v_2\underbrace{\mathbb{e}_2\cdot\mathbb{e}_2}_{1} = u_1v_1 + u_2v_2$

{ty e_1, e_2 ON-bas}

$\square$

Allmänt n:

$\mathbb{u}\cdot\mathbb{v} = \left(\sum_{i=1}^{n} u_i\cdot\mathbb{e}_i\right)\cdot\left(\sum_{j=1}^{n} v_j\mathbb{e}_j\right) = \sum_{\substack{1\le i\le n\\ 1\le j\le n}} u_i u_j \mathbb{e}_i \mathbb{e}_j =$

$=$ [dela upp summan i termer där $i=j$ och $i\neq j$] $=$

$$= \sum_{i=1}^{n} u_i \cdot v_i \cdot \underbrace{e_i \cdot e_i}_{=1} + \sum_{\substack{1\le i\le n \\ 1\le j\le n \\ i\ne j}} u_i v_j \underbrace{e_i e_j}_{=0} = \sum_{i=1}^{n} u_1 \cdot u_2$$

ty $e_1, \dots, e_n$ ON

$\square$

Ex: Låt $u = (u_1, \dots, u_n)$ i ON-bas $e_1, \dots, e_n$

$$|u| = (u \cdot u)^{\frac{1}{2}} = \left(\sum u_i^2\right)^{\frac{1}{2}}$$

Ex: $u = (1, 2, 3)$

$$|u| = \sqrt{1^2 + 2^2 + 3^2} = \sqrt{14}$$

Ex: $u = (3, 4)$

$$|u| = 3^2 + 4^2 = \sqrt{25} = 5$$

Vektorprodukt (kryssprodukt) (kap 5)

Orientering:

Ex: dim 1: en linje kan orienteras på två sätt

positiv- negativ- orientering

Ex: Dim 2: ett plan kan orienteras på två sätt:

Def: $n = 2$ $\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2 \in \mathbb{R}^2$.

- positivt orienterade om

- negativt orienterade om

OBS: Ordningen viktigt

Ex: $\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2$ poso och $\mathbb{V}_2, \mathbb{V}_1$ nego

Ex:

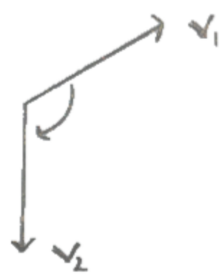

= negativt orienterade

Def:

$\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3$ linjärt oberoende i $\mathbb{R}^3$

- positivt orienterade (högerorient.)

om

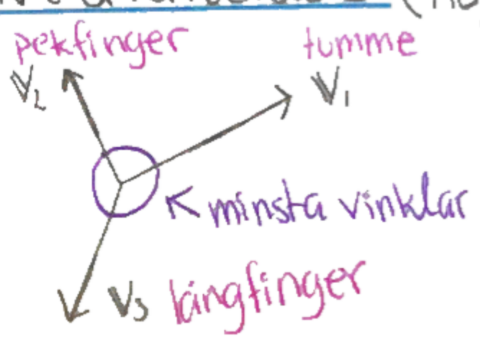

-högerhand

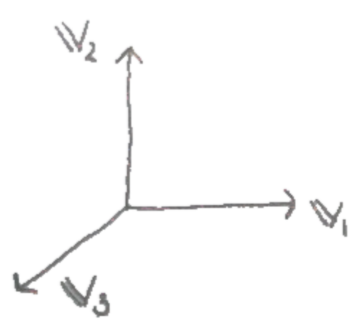

• negativt orienterade (vänsterorient.)

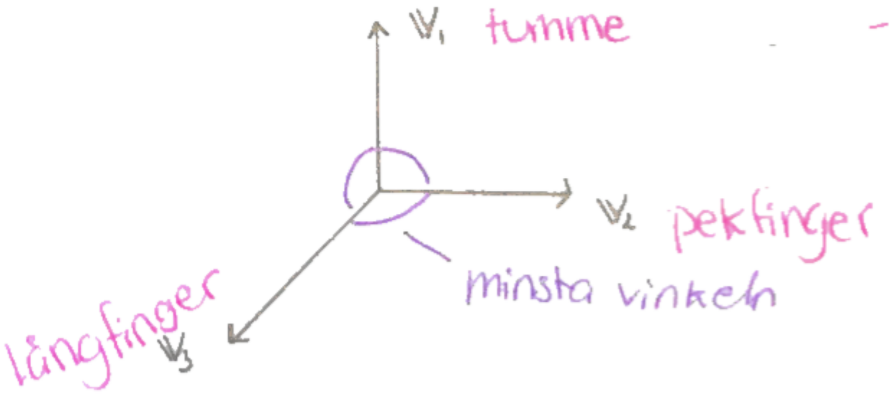

- vänsterhand

Ex: $\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3$ pos. o. då
- $\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3$ neg o.
- $\mathbb{V}_2, \mathbb{V}_1, \mathbb{V}_3$ neg o.
- $\mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3, \mathbb{V}_1$ pos. o

- byt tecken på en $\mathbb{V}_i$ $\longmapsto$ orient. byts
- byt plats på $\mathbb{V}_i$ och $\mathbb{V}_j$ $\longmapsto$ orient. byts
- rotera positionen $\longmapsto$ orient. bevaras

$\mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3 \longmapsto \mathbb{V}_2, \mathbb{V}_3, \mathbb{V}_1 \longmapsto \mathbb{V}_3, \mathbb{V}_1, \mathbb{V}_2$

Ide: $n = 3$

Input: Lin. ober. vektorer	Geom. objekt	Orient.	Tal (skalär)	Output
u	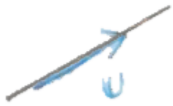 linje (genom origo)	orient av linjen	$\lvert u \rvert$	
u, v	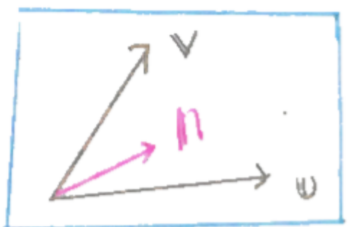 plan (genom origo) bestäms av n $n \perp u$, $n \perp v$	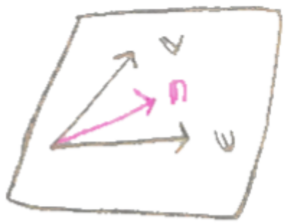 välj n så att u, v, n är positivt orient.	arean av $= \lvert u \rvert \lvert v \rvert \sin\theta$	välj $\lvert n \rvert = \lvert u \rvert \lvert v \rvert \sin\theta$
u, v, w	"3-dim plan", dvs. rummet självt	positivt orient. om u, v, w pos. orient, annars neg. orient.	Volymen V av u, v, w	$+V$ om u, v, w pos. o skalär $-V$ om u, v, w neg. a trippelprodukt

Obs/def (rad 2)

Om $u, v \in \mathbb{R}^3$ linjärt oberoende så finns unik vektor $n \in \mathbb{R}^3$ som

- är ortogonal mot u och v
- u, v, n positivt orient
- $\lvert n \rvert =$ arean (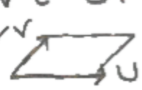) $= \lvert u \rvert \lvert v \rvert \sin\theta$, då θ minsta vinkeln mellan u och v

$\mathbf{w}$ kallas vektorprodukt (eller kryssprodukt) av $\mathbf{u}$ och $\mathbf{v}$, betecknas $\mathbf{u} \times \mathbf{v}$

- Om $\mathbf{u}$ och $\mathbf{v}$ linjärt beroende så def. $\mathbf{u} \times \mathbf{v}$ som $\mathbf{0}$